

EESTI MAASTIKUARHITEKTIDE LIIDU

KUUKIRI

11/2022

EMALi kuukirja järgmine number ilmub 1. detsembril

juhatus: juhatus@maastikuarhitekt.ee

Maarja Gustavson (557 9979), Tanel Breede (521 7478)

Silver Riisalo (507 9638), Külli Sepp (514 4443)

koordinaator: Reet Soans info@maastikuarhitekt.ee (5060 834)

kuukiri: Minea Kaplinski-Sauk minea@maastikuarhitekt.ee

• RAHVUSVAHELINE MAASTIKUARHITEKTIDE KÜSITLUS •

IFLA koostöös CLARBiga ([Council of Landscape Architectural Registration Boards](#)) viib läbi küsitlust, mille eesmärk on paremini kaardistada maastikuarhitektuuri eriala sisu erinevates riikides. IFLA andmetel on Eestist vastajaid seni kirja saanud vaid 5, ent vajaliku info kogumiseks on väga oluline, et küsitlusest võtaks osa võimalikult palju inimesi. Ka uuringu statistika koostatakse riigi lõikes üksnes siis, kui valim on piisav järeltunde tegemiseks ja anonüümsuse tagamiseks (st ligikaudu 35 inimest).

Seetõttu palume võimalusel leida see paarkümmend minutit, et küsimustikule vastata ning sellega eriala rahvusvahelisse arengusse oluline panus anda.

Küsitluse tähtaega on pikendatud 20. novembrini.

Lisainfo ja küsitluse lingi leiab SIIT.

WHAT DO LANDSCAPE ARCHITECTS IN YOUR COUNTRY DO?

2022 Global Job Task Analysis by

IFLA
INTERNATIONAL FEDERATION
OF LANDSCAPE ARCHITECTS

CLARB

In partnership with
Council of Landscape Architectural Registration Boards

WHY?

- To better understand landscape architecture across the globe
- Identify similarities/differences
- Expand role, definition, and mobility of the landscape architect
- Life is different now: how has it impacted landscape architecture?

WHAT?

- Virtual survey, distributed by email and web through IFLA, regions, and local associations
- Format: open-ended and select answer questions
- Survey content developed by the IFLA community and focused on broad, diverse areas of practice (examples: traditional, government, garden design, agriculture, and more)

WHO?

- ALL landscape architects from ALL IFLA regions are asked to complete the survey
- Research project by IFLA with support, and in partnership, from CLARB
- Survey developed by committee members from IFLA regions and includes diversity in areas of practice, regions, and cultures

WHEN?

- Survey will launch at 2022 IFLA World Congress in Gwangju, Korea: Aug. 31-Sep. 2
- Survey will be open for 4-6 weeks
- IFLA members will promote survey while open
- Final reports will be available in early 2023
- Survey is a baseline, will repeat every 3-5 years to remain current

For more information, contact: ifla@clarb.org

Avatud arhitektuuriloeng: Bika Rebek "Between Worlds"

3. novembril mõtestab Berliini olemust arhitekt, koolitaja ja kuraator **Bika Rebek**, arhitektuuristuudio [Some Place Studio](#) juht ja kaasasutaja. Stuudio tegeleb erinevate kogukondade ruumide loomisega, lähenedes ruumile läbi tehnoloogilise arhitektuuriprisma ning arvestades arhitektuuri ja disaini mõju kaasaegsetele psühholoogilistele, keskkondlikele, võrdsuse ja jätkusuutlikkuse aspektidele. Some Place Studio tegutseb peamiselt Berliinis, ent ka Viinis, New Yorgis jm koondades üleilmselt arhitekte, disainereid ja strateegide. Loeng algab kell 18:00 ning toimub EKA aulas.

Eelmiste aastate loenguid saab järele vaadata [YouTube-is](#) ja www.avatudloengud.ee

Lisainfo [SIIN](#).

AVATUD ARHITEKTUURILOENG: BIKA REBEK

PLANK andmete kontrollimise koolitus

Rahandusministeerium kutsub osalema planeeringute vormistamise koolitusel, kus antakse ülevaate planeeringuandmete vormistamisest ja planeeringute andmekogu automaatsetest kontrollidest. Koolitus toimub 3. novembril kell 13.00 – 17.00 Microsoft Teamsi keskkonnas.

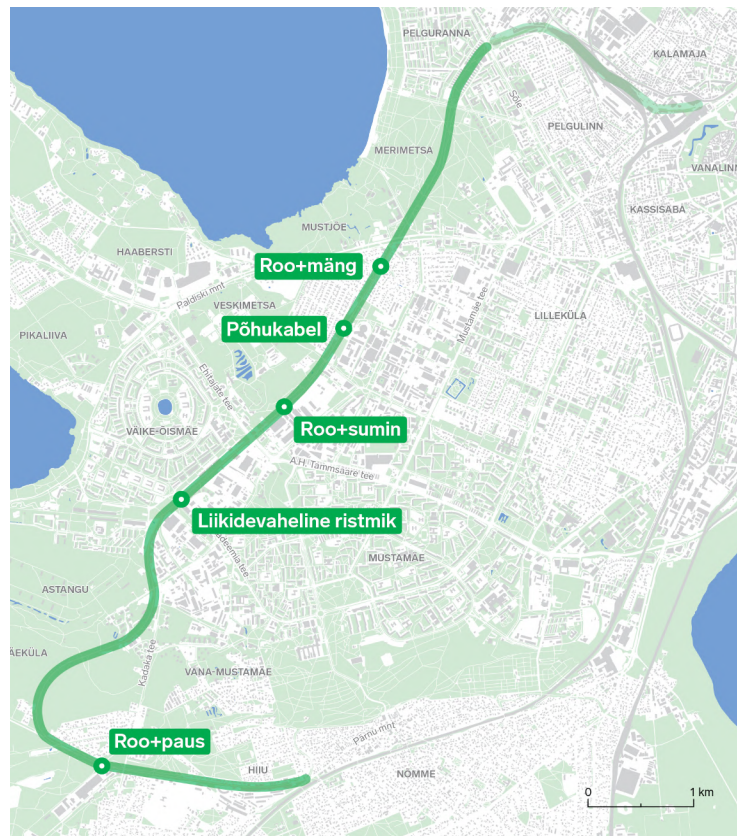
Oma osavõtt palutakse eelnevalt registreerida [SIIN](#).

Avasta Putukaväila installatsioone

Putukaväila installatsioonid „Roo“, „Põhukabel“ ja „Liikidevaheline ristmik“ on värselt avatud ja ootavad uudistama!

„Kohasumina“ installatsioonivõistlusele esitatud 19 kavandi seast välja valitud võidutööde eesmärk on Putukaväila rikastamine loodustundliku linnaruumikunstimisega. Installatsioonid muudavad Putukaväila üksluisemad osad vaheldusrikkamaks, toetavad erinevate ruumiosade tajumise tervikut, ühendavad Putukaväila ja kohalike teede ristumisi, pakuvad inimestele tegevus- ja peatumiskohti ning kannavad edasi Putukaväila üldist ideed elurikkusest, keskkonnahoiust ja kogukonna kaasatusest.

Installatsioonid jäävad üles vähemalt 2023. aasta lõpuni. Vaata asukohti ja teejuhiseid [kaardiilt](#) (soovitame tulla rattaga!) ning loe lisa [Putukaväila kodulehelt](#).

Rahvusvaheline puitarhitektuuri konverents

Rahvusvaheline puitarhitektuuri konverents 2022 alapealkirja "Puit – homse elukeskkonna võti", pakub suurepäraselt võimalust tutvuda puitarhitektuuri värskemate ja parimate paladega nii Eestist kui kogu maailmast.

Konverents toimub **4. novembril** Tallinnas Vabal Laval (Telliskivi 60A-9). Üritusel on võimalik osaleda füüsiliselt koha peal (pilet 99 €) või veebi vahendusel (pilet 39 €). Piletid saadaval vaid eelmüügist.

Esinejate seast leiab erinevate rahvusvahelise kaaluga ettevõtete ning puitkonstruktsioonidega seotud teadusasutuste juhte ning arhitektuuri erialapraktikuid, kes kõik jagavad meiega oma kogemusi ja teadmisi.

Lisainfo programmi ja esinejate kohta [SIIN](#).

Rahvusvaheline konverents

"Rohepöörde väljakutsed ruumiloomes" 23. novembril

Kiirenenud kliimamuutused esitavad tõsiseid väljakutseid arhitektidele ja linnaplaneerijatele. Euroopa Uue Bauhausi tuules uuritakse Viimsis toimival konverentsil, kuidas kavandada linnu, maju ja avalikku ruumi nii, et ruumiotsused oleksid targad, andmepõhised ja ühiskonda kaasavad, et linnu planeeritaks säästlikult ning nende CO₂ jalajälg oleks võimalikult väike, et me sõltuksime vähem autodest, et hoonete ehitamine oleks keskkonnasõbralik ning ka tühjaks jäänud ruumid võetaks uuesti kasutusele. Teisisõnu, kuidas kavandada häid elukeskkondi linnades elavatele kogukondadele nii, et seal oleks võimalik elada ka järgmisel ja ülejärgmisel sajandil.

Konverentsi peaesinejad on Brüsseli peaarhitekt Kristiaan Borret, Norra büroo MAD arhitekti esindaja Åshild Wangenstein Bjørvik ja Holly Lewis Londoni büroost We Made That.

Konverentsi korraldab Eesti Arhitektide Liit koostöös Euroopa Komisjoni Eesti esindusega.

Osalustasu: 25€ erialaliidu liikmele, 30€ mitteliikmele, 10€ tudengile.

Täpsem info ja registreerimine [SIIN](#).

23.11.2022 Viimsi Artium

Green Challenges in Spatial Practice

Rohepöörde
väljakutsed
ruumiloomes

VÕISTLUSED:

Jüri kalmistu laiendamise

Rae vallavalitsus koostöös EMALiga kuulutas välja avatud ideekonkursi Jüri kalmistu laiendamise kujundamiseks. Konkursi eesmärgiks on leida kalmistu laiendamisele kõrgetasemeline maastikuarhitektuurne lahendus. Võistlustööga tuleb lahendada kolumbaarium, urni- ja kirstumatuste ala haljastus ja väikevormid ning kalmistu toimimiseks vajalik toetav infrastruktuur. Kavandite esitamise tähtaeg on **30. novembril**. Auhinnafond on 17 000 €, 1 preemia väljaandmist toetab Eesti Kultuurkapital.

Lisainfo ja konkursitingimused [SIIN](#).

emal
Eesti Maastikuarhitektide Liit

RAE VALD

EESTI KULTUURKAPITAL

Jüri kalmistu ja kirikaed CopterCam panoraamil. Kuvatõmmise allikas [SIIN](#)

Narva riigigümnaasiumi ja põhikooli õppehoone kunstikonkurss

Riigi Kinnisvara koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga kuulutas välja konkursi, et leida parim kunstiteose ideelahendus Narva Eesti riigigümnaasiumi ja põhikooli sisehoovi.

Kunstikonkursi raames otsitakse avalikku ruumi rikastavat, positiivset tähelepanu toovat, kõikidest külgedest vaadeldavat skulptuuri. Skulptuuri temaatika võiks olla seotud hariduse, vaimse arengu ja teadmiste omandamisega ning juhinduda märksõnadest – teekond ja sünergia.

Osalemistaotluste ja kavandite esitamise tähtaeg on **11. jaanuar 2023**. Lisainfo [SIIN](#).

MAJA 2022: SUVI/SÜGIS

Keskfond, kus on säilinud mitmest ajastust pärit arhitektuuri ja muid elemente, on inimese jaoks hubasem kui ühekorraga ehitatud keskkond.

Seda võib selgitada paljudel viisidel, näiteks keskkonnapsühholoogiast pärit tähelepanu taastamise teooriaga, mis ütleb, et rikkalik ja avastamisrõõmu pakkuv ruum loob vaimset kosutust.

Vastuoluline tekst ei toimi, ent ruumis saavad seista kõrvuti erinevatest ajastutest ja erinevaid ideoloogiaid kandvad ehitised ja objektid. Ajalooliste kihistuste vahel võivad sätised vastuolud ja konfliktid. Nende kõrvutamine ja esiletoomine annab eri ajastute ühiskondadele hääle.

See vastuolu on ergastav, kainestav ja annab eelduse olla täpne. See meenutab, et ükski ideoloogia pole eneseküllane, ning loob skepsist kõikehõlmavate lahenduste suhtes. Vastuoluline ruum hoiab meid arukana.

Viibides Veneetsia üürikorteris, on itaalia humanist Anton Francesco Doni kirjeldanud, kuidas teda ümbritseva ruumi argihelid, kunstiteosed ja ehitised viivad ta mõtled rändama; liikudes igapäevastelt esemetelt ajalooliste objektideni sünnib integraalne kogemus: „Viibin korraga igal maal ja näen kogu inimkonda, kui seisatun aknal.“

Eestis on arvukalt asulaid, kus hoonete arv ületab mitmeid ja mitmeid kordi elanike arvu. Pea olematu elektritarbimine näitab, et umbes kolmandikus Eesti omavalitsustes on iga kuues eluruum tühi. Eriti silmatorkav on ruumi „ülejäak“ maapiirkondades ja vanalinnades, kus ka tähelepanuväärsed ehitised, nagu kultuurimälestised, alles ootavad uut kasutust ja oma tähenduse nüüdisaegset avastamist.

Ruumiloojatel on ütlus, et parim viis hoone säilitamiseks on kohandada see tänapäevaseks kasutuseks. „Muutes liiga palju, rikume olemuse, muutes liiga vähe, ei hakka uus ruum toimima. [...] Üksnes igapäevane kasutamine muudab vana arhitektuuri eluliseks ja annab pärandile väärtuse,“ kommenteeris oma hoolikat ja pikaajalist tööd konvendihoonete renoveerimisel võõrastemajaks 2018. aasta Veneetsia arhitektuuri biennaalil Kuldlõvi pälvinud portugali arhitekt Eduardo Souto de Moura.

Mõeldes siit edasi, saame küsida, kuidas näha meile pärandunud ruumilises rikkuses võimalust toime tulla nüüdisaegade väljakutsetega? Kõige teravamad küsimused, millele ruumiline pärand võib vastuse anda, on rohepööre ja ärgas, sotsiaalne ühiskond. Vajadus õppida ehitama tervislikumalt ja täpsemalt seisab meil ees nii ehk naa. Kuid sageli leidub ehitatud keskkonnas näiteid ajas ära proovitud praktikatest, mille ideid saab tänapäevases mõttes taaskasutada, näiteks Tallinna Lenderi maja projekteerimissüsteem; või oskame kunagi planeeritud ruumist üles leida toona välja ehitamata jäänud unistused. Sellisel viisil laseb pärand meil osa saada kvaliteedikogemusest, mida saame taasluua oma ajastu võtmes.

Pärandipõhine areng on üks vana arhitektuuri mõtestamise viise, mis ei vaata ruumilist ülejäaki kui ballasti, vaid kui võimalust kohalikuks arenguks.

2021. aastal avatud Paide riigigümnaasiumi saamisluhu hõlmab ruumilise pärandiga tegelemise mitmetahulisust ja näitlikustab, kuidas suurepärase tulemuse puhul on läbi põimunud nii detailsed kui ka linna mastaabis tehtud otsused. Kunagine Eestimaa südame südames asunud ja viimased paarkümmend aastat tühjana seisnud koolimaja on saanud nüüdisaegse juurdeehituse ning lõimib linna kogukonda ja kujundab Paide nägu. Kooli ehitamisele eelnesid tulised arutelud hoone asukoha üle paljude organisatsioonide vahel, kes silmapaistva tulemusel nimel tegid mõõndusi oma senistes praktikates. Paide kooli taassünni lugu näitab, et kogu ruumilise pärandiga tegelemise varasalv alles ootab avamist ja võimalikult lennukat mõtestamist!

Kaja Pae

Number on valminud koostöös muinsuskaitseameti projektiga „Ajalooste linnasüdame elavdamine kultuuripärandi kaudu“.

KONTEKST

- Väikse maja suur mõju väikelinnas - Liina Jänes
- Radikaalne kontekstualism - Eik Hermann
- Säilitamist ümber mõtestamas - Kaija-Luisa Kurik

RUUMILINE RIKKUS

- Tühjenemise mustrid - Kristi Grišakov, Damiano Cerrone
- Troopika keset linna - Helin Kuldkepp
- Lihula võimaldav salapära - b210 arhitektid
- Vastuoluline modernismipärand - Carl-Dag Lige
- Sisearhitektuuri märkamata väärtused - Semele Kari
- Asjad, mida ma ei nimetanud - Paco Ulman + Midjourney Al

ROHEPÖÖRE

- Ruumiline pärand ja rohepööre - Helen Sooväli Sepping
- Lenderist sLendrini - Sille Pihlak

SOTSIAALSED SIDEMED

- Esteetika, ehitised ja säilitamine - Ewa Effiom
- Norra kultuuripärand ja vabatahtliku tegevuse kultuur - Espen Openhaug
- Norra strateegilised pärandipraktikad - Vignir Freyr Helgason

MAJA on Eesti ruumikultuuri ajakiri, mis pakub vaatenurki mitmete erialade esindajatelt hoonete ja linnade paremaks kujundamiseks ning sissevaateid arhitektuuri mõtestamisse ja loomisse.

Ajakiri ilmub 4 korda aastas.

Eesti ja inglise keeles.

Maja värske number on saadaval Apollos ja teistes müügikohtades üle Eesti

Hind 12€

Lisainfo [SIIN](#).

EMAL toetas loomestipendiumiga liidu liikme Kaja Sepperi osalemist *International Society of Arboriculture* aastakonverentsil, mis leidis aset septembri keskpaigas naaberrigis Rootsis. Kuukirja vahendusel saame ka meie osa konverentsi väga põhjalikust ja põnevast teemaderingist ning ilmselt on igal maastikuarhitektil siit midagi enda igapäevapraktika tarbeks kõrva taha panna.

INTERNATIONAL SOCIETY OF ARBORICULTURE (ISA) AASTAKONVERENTS

Kaja Sepper

Sel aastal toimus *International Society of Arboriculture (ISA)* aastakonverents esmakordselt ühenduse ajaloos Euroopas (Rootsis Malmö linnas). Osalejaid oli üle 700 inimese 41 riigist.

Märgilise tähtsusega oli asjaolu, et konverentsi avakõne ehk plenaarettekande ei teinud mitte arborist, mis oleks olnud ootuspärane, vaid maastikuarhitekt Henrik Sjöman (uurija *Swedish University of Agricultural Sciences* ja kuraator Gothenburgi botaanikaaias). See näitab valdkondadevahelise koostöö mitmetahulisust ning interdistsiplinaarsus peegeldub ka konverentsi teemadevalikus. Sel aastal keskenduti erinevatele tulevikku vaatavatele teemadele – haljastuse ja tänavahaljastuse roll kliimamuutustega hakkamasaamisel; linnahaljastuse panus inimese tervisesse ja heaolusse; tutvustati erinevaid teadus- ja juhtumiuuringute tulemusi ning erinevaid tehnilisi (sh AI-põhiseid) lahendusi otsustusprotsessis.

Plenaarettekandes oli maastikuarhitekt Henrik Sjömani sõnum, et kroonviiruse piirangute aeg näitas väga selgelt, kui olulised on haljastus ja haljasalad (eriti linnades, kusjuures see tähtsus suureneb veelgi linnastumise kasvades). Ta rõhutas, et kõige olulisemad küsimused on mida-miks-kuidas teha. Populaarsed on küll loosungid „istutame miljon puud“, aga reaalsuses ei jätku ressursi hoolduseks. Oluline on kvaliteet ja mitte kvantiteet ning kõik osapooled tellijast, projekteerijast, istutajast ja hooldajani peavad tegema oma tööd hästi. Peaks ju olema lihtne valida õige liik õigesse kasvukohta, kuid tegelikult 25-40% uusistutustest hukkub, mis viitab, et kvaliteediga on tarvis veel tööd teha.

Cecil Konijnendijk van den Bosch (*University of British Columbia* professor) kutsus oma ettekandes „Linnahaljastuse ümbermõtestamine“ kaasa mõtlema, et linnahaljastus ei ole ainult park vaid midagi palju enam ning see väärib omaette infrastruktuuri ja avaliku teenusena käsitlemist. Ta arutles linnahaljastuse üle erinevatest vaatenurkadest, sh ka tervise edendamise ja tervishoiuteenuste tugistruktuuri, kliimamuutuste, üleujutuste, ökoloogilise tasakaalu ja elurikkuse, aga ka selle aasta Tallinna Arhitektuuribiennaali peateema „Söödav“ aspektist – kuidas linnad võiksid panustada toidutootmisse. Tulevikuvisioniks pakkus ta, et linna rohealad peaksid vastama neljale märksõnale – lähedus (*proximity*), ühendatus-ligipääsetavus (*connectivity*), mitmekesisus (*diversity*) ja võrdsus-õiglus (*equity*).

Britt-Marie Alvem (Stockholmi linnaametnik) tegi ülevaate Stockholmis läbi aastate kasutusel olnud tänavapuude kasvualustest. Ka Stockholmis on sarnaselt Tallinnale peamisteks tänavapuudeks erinevad pärna liigid. Stockholm on katsetanud erineva koostisega struktuuripinnaseid. Viidati ka [juhendamaterjalile](#), mis on plaanis inglise keelde tõlkida ning kus on kirjeldatud katsetatud kasvualuste retsepte. Ettekandja rõhutas, et oluline on puudele pakkuda kasvukohta ja kasvutingimusi, kus nad edenevad, mitte ei kiratseks (*thrive not survive*). Ettekandes tutvustati ka tormivee imavuse katset (laboritingimustes), et leida üleujutust taluvaid liike. Katsete tulemustel toodi välja mitmeid liike, kuid Eesti tingimustes väärivad katsetamist ilmselt vaid sanglepp, künnapuud, hõberemmelgas ja rabe remmelgas 'Bullata'.

Paolo Viskanic (ettevõtte R3 GIS juht) tutvustas projekti [Life Urbangreen](#) ja linna haljasalade haldusplatvormi GreenSpaces. Piloteeriti Krakovi (Poola), Rimini (Itaalia) ja Taipei (Taiwan) linnades ning püüti välja selgitada, millised on kliimamuutustele kõige vastupidavamad puuliigid, mis ühtlasi seoks enim süsihappegaasi. Haldusplatvorm analüüsib erinevaid andmeid (ilma andmestik, LIDAR andmed, keskkonnasäaste, puude kohta info [nt mullaniiskus jne]), mis võimaldab linnahaljastuse hooldusotsuseid langetada – mida ja millal hooldada ning maksumuskalkulatsioon.

Gustav Nässlander (ettevõtte Trädkontoret AB juht) tegi ettekande, kuidas puude hüvesid avalikkusele ja otsustajatele kommunikeerida. Ettekande vastas küsimustele miks-mida-kuidas (*why-what-how*) kommunikeerida? Eriliselt rõhutas ta sellise kommunikatsiooni olulisust, mis teeniks informeerimise, teavitamise ja paanika ennetamise eesmärgi. Samuti tutvustas ta [Tree Cities of the World](#) süsteemi, mis toimib tavainimese jaoks kui kvaliteedimärk elukeskkonna valikul ja mis võimaldab linnadel tõendada kvaliteetse elukeskkonna olemasolu, sh kasutada kuulumist võrgustikku oma linna brändingu osana.

Anne Levinsson (*Swedish University of Agricultural Sciences* teadur) tegi ettekande uuringust linnapuude veestressi (nii põud kui liigvesi) taluvuse kohta. Uuringuks valiti 9 põuda ja üleujutust taluvat liiki – vahepihlakas, hõbepärn, Loebneri magnoolia, õissaar, h. türnpuu, jaapani juudapuulehik, pensilvaania saar, hõbevahe ja sootamm. Vastupidavaks osutusid pensilvaania saar, hõbevahe ja sootamm.

Rita Sousa-Silva (*Freiburg Institute for Advanced Studies* teadur) tegi ettekande puude õietolmust põhjustatud allergia kohta. Ta tõi välja, et õietolmu allergiat on vähe uuritud ja pole üheselt selge (kuna eri riikide andmed allergia põhjustamise kohta on vasturääkivad: nt mõni liik on ühes riigis allergeen, teises mitte), mis täpselt allergiat põhjustab – võimalik, et allergeen on hoopis õietolmu külge kinnituv õhusaaste ja mitte õietolm ise. Samuti rõhutas ta, et õietolm levib väga kaugele ning linna teatavate liikide mitteprojekteerimine ei lahenda olukorda ning probleemi süvendab botaaniline seksism (viljuvate emastaimede asemel õietolmu levitavate isastaimede eelistamine).

Lisaks konverentsile Malmös tutvuti veel Kopenhaageni, Malmö, Göteborgi, Henåni ja Oslo erinevate objektidega.

ISA
MALMÖ 22

Foto: ISA Facebooki leht

Foto: Kaja Kepper